

Warszawa, dnia 10 września 2024 roku

Prof. dr hab. Marek Chmaj

Wydział Prawa Uniwersytetu SWPS

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Stefaniak

„KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA.

STUDIUM KONSTITUCYJNO-PRAWNE”

napisanej pod kierunkiem dra hab. Sławomira Patyry, prof. UMCS

Lublin 2024

Przed przystąpieniem do merytorycznej recenzji w pierwszej kolejności wskazać należy wymagania, jakie przed Doktorantką stawia art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.Dz.U.2023. poz.742 z późn. zm. - dalej jako „ustawa”).

Zgodnie z wymaganiami art. 187 ustawy:

1. Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.
2. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne.
3. Rozprawę doktorską może stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa, konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej.
4. Do rozprawy doktorskiej dołącza się streszczenie w języku angielskim, a do rozprawy doktorskiej przygotowanej w języku obcym również streszczenie w języku polskim. W

przypadku gdy rozprawa doktorska nie jest pracą pisemną, dołącza się opis w językach polskim i angielskim.

W związku w powyższym, recenzowana rozprawa doktorska zostanie oceniona w nawiązaniu do wyżej wymienionych kryteriów w dyscyplinie naukowej prawo konstytucyjne.

Należy wskazać, iż przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Katarzyny Stefaniak odpowiada wymogom sformułowanym w art. 187 ustawy. Autorka prezentuje solidny warsztat naukowy oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Waga tematu, jakiej podjęła się jest istotna z punktu widzenia aspektów naukowych, a także praktyki. Stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz zawiera wyczerpującą analizę literatury przedmiotu. Co istotne, w dysertacji zostały przedstawione różne stanowiska reprezentowane przez przedstawicieli doktryny, które wpływają na walor naukowy pracy. Warto podkreślić, że na polskim rynku wydawniczym nie ukazała się jeszcze monografia odnosząca się do kwestii konstytucyjno-prawnego studium Krajowej Rady Sądownictwa, zwłaszcza po ustrojowym „rozmontowaniu” tego organu w Sejmie VIII kadencji. Praca wypełnia tym samym istniejącą lukę, co więcej, stanie się istotnym przyczynkiem w pracach nad przywróceniem Krajowej Radzie jej ustrojowej roli.

Przedmiotem recenzowanej rozprawy doktorskiej jest studium konstytucyjno-prawne KRS. Tytuł rozprawy został zakreślony właściwie, sygnalizuje nie tylko zakres przedmiotowy rozważań, ale formułuje problem merytoryczny, który został poddany rozważaniom naukowym, czyniąc tym samym zadość założeniom merytorycznym i metodologicznym pracy.

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów merytorycznych, podzielonych na poszczególne obszary badawcze, spiętych klasyczną klamrą wprowadzenia i zakończenia. Niestety Autorce nie udało się do końca zachować odpowiedniej symetrii objętości rozdziałów. Pierwszy z nich *Geneza i ewolucja prawnej pozycji Krajowej Rady Sądownictwa* liczy jedynie 29 stron, drugi *Miejsce Krajowej Rady Sądownictwa w systemie organów państwa w Konstytucji z 1997 r.* liczy 47 stron, trzeci *Skład i tryb działania Krajowej Rady Sądownictwa* aż 70 stron, czwarty zaś *Kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa* 87 stron, niemniej układ pracy pozostaje klarowny i logiczny, co świadczy zarówno o dyscyplinie badawczej, jak i umiejętności jasnego i syntetycznego wyводу. Zasluguje to na ocenę pozytywną i odpowiada należytemu przedstawieniu problemu badawczego.

Sześciostronicowe wprowadzenie zawiera poprawnie sformułowaną i wyodrębnioną tezę, przedstawienie hipotez badawczych, będących przedmiotem dysertacji doktorskiej, przyczyny

podjęcia omawianej tematyki, strukturę oraz zastosowane metody badawcze. Autorka rozpoczyna dysertację od przedstawienia ogólnej charakterystyki problemu, siatki pojęciowej, przywołania orzecznictwa oraz stanowisk doktryny. Następnie formułuje trzy rozbudowane hipotezy i stawia pięć pytań badawczych, po czym wskazuje strukturę dysertacji i zastosowane metody badawcze.

W dysertacji celem ustalenia zasadności przyjętych założeń skonstruowano i przeanalizowano następujące pytania problemowe: *Jakie znaczenie miał postulat powołania Krajowej Rady Sądownictwa w trakcie rozmów Okrągłego Stołu? Jakie znaczenie dla późniejszej działalności Krajowej Rady Sądownictwa miało uchwalenie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa z 1989r.? Jakie były zamierzenia twórców Konstytucji RP z 1997 r. w odniesieniu do Krajowej Rady Sądownictwa? Jakie są możliwe interpretacje treści przepisów Konstytucji RP dotyczących Krajowej Rady Sądownictwa zwłaszcza dotyczących jej trybu wyboru i kadencji? Jakie ustawowe kompetencje tego organu korespondują z konstytucyjną pozycją Krajowej Rady Sądownictwa?* Odpowiedzi na tak postawione pytania znalazły się zarówno w tekście poszczególnych rozdziałów, jak i we wnioskach końcowych.

Poza postawieniem powyższych pytań Doktorantka sformułowała także trzy interesujące hipotezy badawcze, skłaniając przy tym czytelnika do ewentualnych polemik. W szczególności należy zwrócić uwagę na Hipotezę 2, pozostającą swoistą prowokacją do dysputy naukowej.

Pierwsza hipoteza zakłada, że *"powołanie Krajowej Rady Sądownictwa było kluczowe dla reformy sądownictwa rozpoczętej w 1989 r."* Uzasadnienie tejże tezy jest w pełni satysfakcjonujące. Druga hipoteza statuuje, iż *„dokonana przez obóz rządzący Zjednoczonej Prawicy, po objęciu rządów w 2015 r., próba odmiennego niż uprzednio odczytania Konstytucji RP w kwestii trybu wyłaniania sędziów do składu Krajowej Rady Sądownictwa, była sprzeczna z utrwaloną tradycją ustrojową i intencjami ustawodawcy"*. Owa hipoteza również została postawiona w sposób prawidłowy, choć bezsprzecznie może budzić kontrowersje i podlegać do polemiki. Trzecia zaś hipoteza wskazuje, że *"prawidłowe ukształtowanie trybu wyboru i kompetencji KRS musi uwzględniać to, by organ ten zachował atrybut odrębności od pozostałych władz"*. Hipoteza ta również została poddana wyczerpującej i satysfakcjonującej analizie.

W rozprawie uwzględniono trzy następujące metody badawcze: metodę logiczno-językową, metodę badań historycznych oraz metodę komparatystyki historycznej. Powyższe

metody zastosowano z uwzględnieniem perspektywy politologicznej. Dobór metod badawczych należy uznać za właściwy, chociaż zabrakło wskazania metody opisowej..

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Geneza i ewolucja prawnej pozycji Krajowej Rady Sądownictwa*, mgr Katarzyna Stefaniak zwięźle przedstawiła proces kształtowania się postulatów powołania Krajowej Rady Sądownictwa w programie „Solidarności”, a także istotę dysputy na temat KRS podczas obrad „Okrągłego Stołu”. Następnie zaś Autorka wskazała na formalne umiejscowienie KRS w noweli kwietniowej z 1989 r. oraz na „ugruntowanie” jej pozycji, jako organu odpowiedzialnego za nadzór nad sądownictwem oraz stojącego na straży niezawisłości sędziowskiej w Małej Konstytucji z 1992 r.

Rozdział drugi traktuje o miejscu Krajowej Rady Sądownictwa w systemie organów państwa w Konstytucji z 1997 roku. Autorka skupiła się na procesie formowania się koncepcji KRS w pracach Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Następnie zaś, Doktorantka wyartykułowała funkcję ustrojową Krajowej Rady Sądownictwa, a więc obowiązek stania na straży niezawisłości sądów i sędziów nałożony przez Ustrojodawcę. Wskazała także na istotę korelacji pomiędzy tymże organem konstytucyjnym a innymi organami w kontekście przestrzegania zasady trójpodziału i równoważenia się władz.

Rozdział trzeci poświęcono strukturze i trybowi działania Krajowej Rady Sądownictwa. Autorka nieco obszernie przedstawiła procedurę kształtowania składu KRS. Ponadto, w tym rozdziale Doktorantka zawarła rozważania o kadencji członków KRS, nakreślając przy tym definicję kadencyjności oraz treść zasady kadencyjności. Podkreśla, co istotne, wprowadzone przez Ustrojodawcę odmienne regulacje dotyczące organów o złożonej strukturze osobowej. Ostatni zaś podrozdział dotyczy organizacji wewnętrznej i trybu funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa. Autorka chronologicznie przedstawia proces kształtowania się struktury KRS, zwraca uwagę na wielokrotne nowelizacje ustawy o KRS z 2011 r., a przede wszystkim, na zmiany zachodzące od 2017 r., które poddaje konstruktywnej krytyce.

W rozdziale ostatnim, mgr Katarzyna Stefaniak, poprzez uwagi ogólne, wprowadza do tematyki konstytucyjnych kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa. W podrozdziale drugim dokonała szczegółowej analizy kompetencji związanych z ochroną niezależności sądów. Nakreśliła mechanizmy, w które Ustrojodawca wyposażył KRS, by ta mogła realizować zadania przez niego nadane. Kompleksowo poruszyła również kwestię udziału Organu w procedurze nominacyjnej sędziów, jako fundamentalną kompetencję przyznaną mu przez Ustrojodawcę. *In fine*, Autorka traktuje o tzw.: „pozostałych kompetencjach ustawowych”

KRS. Podkreśla w szczególności, iż organ ten wpływa na władzę sądowniczą, a więc powinna być wyposażona w kompetencje umożliwiające oddziaływanie na nią.

Zawierające 9 stron wnioski końcowe zawierają konkluzje przeprowadzonej w rozprawie analizy. W podsumowaniu syntetycznie sformułowano wnioski końcowe, zweryfikowano hipotezy postawione we wstępie pracy oraz udzielono odpowiedzi na podstawione pytania badawcze.

Autorka słusznie podkreśla, że Polska stała się pierwszym krajem bloku socjalistycznego, który wprowadził mechanizmy gwarantujące niezależność sądownictwa od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Po tych rozważaniach przeszła do weryfikacji postawionych przez siebie hipotez badawczych. Pierwsza z nich statuowała, iż *”powołanie Krajowej Rady Sądownictwa było kluczowe dla reformy sądownictwa rozpoczętej w 1989 r.”* Doktorantka wskazuje, że rozwiązania przyjęte w ustawie z 20 grudnia 1989 r. wyposażyły KRS w zadania umożliwiające gwarantowanie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w państwie demokratycznym. Z tym stanowiskiem nie sposób się nie zgodzić. Ponadto, Autorka zweryfikowała pozytywnie również drugą hipotezę, stanowiącą, że: *”dokonana przez obóz rządzący Zjednoczonej Prawicy, po objęciu rządów w 2015r., próba odmiennego niż uprzednio odczytania Konstytucji RP w kwestii trybu wyłaniania sędziów do składu Krajowej Rady Sądownictwa, była sprzeczna z utrwaloną tradycją ustrojową i intencjami ustawodawcy”*, ze względu na fakt uchwalenia przez Sejm 8 grudnia 2017 r. nowelizacji ustawy o KRS, która naruszyła fundamentalne reguły funkcjonowania KRS jako organu mającego stać na straży niezależności sądów i sędziów, przede wszystkim w odniesieniu do wprowadzonej procedury wyboru „sędziowskich” członków KRS przez Sejm. Z tym poglądem należy się zgodzić bezsprzecznie. Trzecia hipoteza także została zweryfikowana pozytywnie, ze względu na fakt, iż obecna KRS, zarówno ze względu na upolityczniony wybór jej członków, jak również praktykę działania w latach 2017-2024, pozostaje zdaniem Autorki anty-tezą organu, o którym stanowią przepisy Konstytucji. To stanowisko również należy podzielić.

Dobór i wykorzystanie źródeł należy uznać za właściwe. Podzielono je według następujących kryteriów: „Akty prawne”, „Dokumenty”, „Orzecznictwo” oraz „Bibliografia”. Łącznie wykaz zajmuje nieco ponad 30 stron. Warto podkreślić staranność, różnorodność oraz ilość dobranych aktów prawnych, dokumentów i opracowań. Niewątpliwie dobór przytoczonych źródeł pracy jest adekwatny do podjętej tematyki, a ich ilość świadczy o sumienności oraz rzetelności Doktorantki.

Na koniec chciałbym podkreślić, że recenzowana rozprawa doktorska została napisana nie tylko z bardzo dużą znajomością problematyki, ale także zgodnie z przyjętymi standardami. Wszystko to zasługuje na bardzo wysoką ocenę merytoryczną. Przechodząc do formalnej konkluzji jednoznacznie stwierdzam, iż rozprawa doktorska Pani mgr Katarzyny Stefaniak *Krajowa Rada Sądownictwa. Studium konstytucyjno-prawne*, przygotowana pod kierunkiem dra hab. Sławomira Patyry, prof. UMCS prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, zaś przedmiotem rozprawy jest oryginalne rozwiązanie problemu badawczego, a zatem spełnia ona warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Rekomenduję dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów postępowania.

prof. dr hab. Marek Chmaj